સુપ્રભાતમ્

સુરેશ પ્રા. ભટ્ટ

ફોન : ૨૩૨૨૬૨૫૧

સલામી સવારની..

મૂકી મર્યાદા સંસદની નેતાઓ આખડે છે,
'આપણા' સમાજના પ્રતિનિધિઓ બાખડે છે,
ચાકડે ચઢાવી ઉતારે ઘાટ રાષ્ટ્રીય સંપનો -
લીરા ઉડાડી એકતાના 'મત'ના દાખડે છે..
(ફરી 'અનામત' ની સોગઠી)

હાઈકુ

દંભી મમત,
ઠાકરે કુટુંબની -
મત-રમત..

ગોઠવાય છે,
ચૂંટણી શેતરંજે -
પોલીસ પ્યાદાં..

ચિંતન

ગુણીં ગુણં વેત્તિ ન વેત્તિ નિર્ગુણો, બલી બલં વેત્તિ ન વેત્તિ નિર્બલઃ ।
પિકો વસન્તસ્ય ગુણં ન વાયસઃ, કરી ચ સિંહસ્ય બલં ન મૂષકઃ ॥

સુભાષિત રત્ન ભાંડાગારના બીજા પ્રકરણ 'સામાન્ય નીતિ'નો આ શ્લોક જ્ઞાતા-જાણકાર-'અનુભવી હોય તે જ ગુણ-બળની કદર કરી તેનો માપ-અંદાજ કરી શકે..' એ વાત સમજાવે છે :

'ગુણવાન જ ગુણને જાણી શકે છે, સમજી શકે છે, ગુણ વિનાના માણસને સદ્‌ગુણની પરખ જ હોતી નથી. બળવાન માણસને સામા માણસની શક્તિનો સાચો અંદાજ આવે છે, નિર્બળથી આ વાતની કલ્પના પણ થઇ શકતી નથી, કોયલ જ વસંતના ખૂશનમા વાતાવરણને માણી શકે છે અને પોતાના માદક અવાજથી તેમાં વિશેષ માધુર્ય ભરે છે, કાગડાને વસંત સાથે સ્નાન-સૂતકનો પણ સંબંધ હોતો નથી. હાથી જ સિંહના બળ-તાકાતનો અંદાજ પામી તેની સામે યુધ્ધ કરી શકે, ઉંદરને સિંહના શૌર્યની શી ખબર પડે?'

જે માણસમાં - પોતાનામાં જ સદ્‌ગુણ હોય એ સામેની વ્યક્તિની કોઇ પણ સારી બાબતની નોંધ લઇ કદર કરી શકે છે.

બળવાન હોય તે તરત સામેની વ્યક્તિની તાકાતનો અંદાજ પામી શકે, નિર્બળ હોય જેને 'વશ' થયા વિના બીજુંકંઈ આવડે કે વિચારે જ નહીં એને શકિત સામર્થ્યની શી ખબર પડે!

કોયલ જ વસંતને માણી શકે, કાગડા નહીં, જ્ઞાની જ સમજનો આનંદ માણી શકે, અજ્ઞાનીને કોઇ લલિતકળાની ગતાગમ હોતી નથી.

સુવિચાર

- જેમ વસંતઋતુમાં બાગ-બગીચા, વન-ઉપવન ખીલી ઊઠે છે તેમ 'પ્રસન્નતા' જીવનની વસંતઋતુ છે - **જોન પોલ**
- જેને કીર્તિની તમા નથી તેને બારણે જ કીર્તિ જઇને ઉભી રહે છે અને તેના બારણાથી સાંકળ ખખડાવતી આવે છે - **ર.વ.દેસાઇ**
- જે દેશની કેળવણી સાબૂત તે દેશનો પાયો સબૂત - **મનુભાઇ પંચોલી**
- પશ્ચાતાપ હૃદયની વેદના છે, એનાથી જીવન નિર્મળ બને છે - **શેક્સપિયર**
- શ્રધ્ધા હોય તો થોડી ઘણી પણ સફળતા મળે, પણ શ્રધ્ધા વિનાના પ્રયત્નથી તો નિષ્ફળતા જ મળે - **એસ. ભટાચાર્ય**
- 'સત્ય બોલવું' એ સારા અક્ષરે લખવાની ટેવ જેવું છે, ટેવથી જ એ સદ્‌ગુણમાં પરિવર્તન થાય - **રસ્કિન**
- ક્ષણભર જીવે તે માનવી, ક્ષણને પણ જિવાડે તે કવિ - **મિલ્ટન**

બોધ કથા

અત્યારે તો ડેમ, નહેરો, મેટ્રો ટ્રેનના પુલ, ઇમારતો, મકાનો બધામાં ખાયકી અને સિમેન્ટની ભેળસેળને કારણે બધું કડડભૂસ થઇ જાય છે અને જીવહાનિ થાય તે વધારામાં, કામ કરનારાને નફાની પડી હોય છે, અને કરાવનારને કમિશનની, પ્રજા મરે તેનો વાંધો નથી એમનાં તરભાણાં ભરાવાં જોઇએ. નીતિ-નિયમ-નિષ્ઠા-નેવે મુકાઇ ગયાં છે.

અમેરિકાના લોવેલ શહેરના કેટલાંક બાંધકામો અધુરાં હતાં અને શહેરના પાણીના પ્રશ્ન માટે એક નવો જ ડેમ બાંધવાનો હતો. ઇંગ્લેન્ડથી 'ફ્રાંન્સિસ' નામના સિધ્ધાંતનિષ્ઠ અને કુશળ ઇજનેરને તમામ સુવિધાઓ આપી ખાસ બોલાવવામાં આવ્યો.

ફ્રાંન્સિસ લોવેલ શહેરના વર્ષો જૂના ઇતિહાસ, ભૂગોળને અભ્યાસ કરી શહેરને એક ઊંચી જગ્યાએ નવેસરથી બનાવવાની યોજના મુકી.

શહેરના સત્તાધીશો એ ખર્ચ કરવા તૈયાર ન હતા, પણ જ્યાં શહેર હતું ત્યાં જ થોડા ફેરફાર કરવા સૂચવ્યું, ફ્રાંન્સિસએ અસંમતિ દર્શાવીને કહ્યું, આ સ્થળ જોખમી છે. થોડા વર્ષોમાં પૂર આવવાની શક્યતા છે. શહેર તણાઇ જશે, જીવહાનિ થશે. રાજીનામું આપી જવા તૈયાર થયા.

આખરે સત્તામંડળ ઝૂક્યું, નવેસરથી શહેર બન્યું. વર્ષો બાદ પૂર આવ્યું. જૂનું શહેર તણાઇ ગયું. ફ્રાંન્સિસે બનાવેલ શહેરની કાંકરી પણ ન ખરી..

આને કહેવાય ઇજનેરની દીર્ઘદૃષ્ટિ.

નિયતિ એટલે કે ભાગ્ય અને પરિશ્રમ એટલે પુરૂષાર્થ એ એકબીજા પર અવલંબિત છે, આધારિત છે

સર્જકો અને ભાવકો વચ્ચેનો સેતુ 'શબ્દ સેતુ'

સંપાદકો : નટવર હેડાઉ / મૂળજીભાઇ પરમાર 'દધિ'

● સમાચાર સેતુ

● ગાંધીનગર સાહિત્ય સભાદ્વારા, પૂર્વ મુખ્ય ઇજનેર શ્રી રમેશભાઇ ડી. પટેલ વ્યાખ્યાનમાળા અંતર્ગત "ગુજરાતી નવલકથાઓનું ચલચિત્રમાં પ્રધાન" એ વિષય પર, ગુજરાતના લોકલાડીલા અભિયન સમ્રાટ અને વિદ્વાન વક્તા શ્રી ઉપેન્દ્ર ત્રિવેદીનું વ્યાખ્યાન, તા. ૯૯-૯-૨૦૧૨ ને રવિવારનાં રોજ સાંજે ૪ થી ૫ : ૩૦ કલાકે, સેકટર-૨૧ લાઈબ્રેરી હૉલ ખાતે યોજવામાં આવેલ છે. સાથોસાથ અભિનયકાળ દરમિયાન ચલચિત્રો અંગેના થયેલા ખટમીઠાં અનુભવોની રસલ્હાણ પણ અભિનય સમ્રાટ દ્વારા કરવામાં આવશે, જેમાં પધારવા સર્વે ભાવકોને સ્નેહસભર નિમંત્રણ પાઠવવામાં આવે છે.

● ચંદ્રમણિ પ્રકાશના "મમતા" વાર્તા માસિકના વર્ષ-૧, અંક-૧૦, ૨૦૧૨ માં જાહેર કર્યા પ્રમાણે "વાર્તા સ્પર્ધા ૨૦૧૨" નવ સર્જકો માટે યોજવામાં આવેલ છે, જેની વાર્તા મોકલવાની છેલ્લી તા.૩૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૨ છે. જેમનો વાર્તાસંગ્રહ પ્રગટ ન થયો હોય તેવા લેખક, વાર્તા તત્ત્વવાળી મૌલિક અને અપ્રકાશિત, બે હજાર શબ્દોની મર્યાદાવાળી વાર્તા, કૉમ્પ્યુટર પર એ-૪ સાઈઝમાં ટાઈપ કરેલી વાર્તા, અન્ય નિમયોને આધિન;

"મમતા"વાર્તા માસિક,
૯૭૭/૨, સેકટર-૭/સી,
પથિકાશ્રમ બસ ડેપોની સામે,
ગાંધીનગર-૩૮૨૦૦૭
- ખાતે મોકલી શકશે.

● કાવ્ય સેતુ

ચા (પેરોડી કાવ્ય)
પરોઢિયે લોકો જાગીને,
પીતા મીઠાં તારા ધાણ,
પરોઢિયે સકળ લોકમાં,
કરતાં લોકો તારો ખ્યાલ,
તું છે દેશમાં તું છે પરદેશમાં,
ઘરે ઘરે વસે છે તું,
હૉટલ રેસ્ટોરન્ટમાંય છે તું,
લારીમાંય મળે છે તું,
ઘરમાં કે ઑફિસમાં,
રાતે દિવસે સવાર સાંજ,
તારો સૌને સાથ સદાય,
તું છે સૌની આળસ હરનાર,
વ્યસની બનાવી છે દુનિયા તેં
તારો છે સૌને આધાર,
છે તું સૌની, સૌ તારા છે
પીએ તુજને વારંવાર

- અશ્વિનકુમાર એસ. પટેલ
(કવિ શ્રી સ્નેહરશ્મિની ક્ષમા યાચના સાથે)

● લઘુનિબંધ સેતુ

- મૂળજીભાઇ પરમાર 'દધિ'

● પુરૂષાર્થ વગર નિયતિની અવનતિ

માનવ હવે એટલો બધો પાંગળો - પામર બનતો જાય છે કે, પુરૂષાર્થને બાજુ પર મુકી નિયતે એટલે કે ભવિષ્યને આધારે જ જીવન જીવવા જાણે કટિબધ્ધ બન્યો છે! પરંતુ એ ભૂલી જાય છે કે, નિયતિમાં નિર્માણ હોય તે જ થાય છે, તે ખરી વાત પરંતુ બંધબારણે બેઠેલ નિયતિને ઢંઢોળવા - ઉઠાડવા બારણાં ખખડાવવાનો પુરૂષાર્થ કરવો જરૂરી છે, તે પણ તેટલું જ નગ્ન સત્ય છે.

જો એન્જિનમાં કોલસા અને પાણી પૂર્યાં હોય અને ચાલવા માટે તે પૂર્ણતયા તૈયાર હોય, પરંતુ જો તેનો ચાલક-ડ્રાઈવર જો સ્ટાર્ટ ન કરે, તો તે આપોઆપ ચાલવાનું નથી! અને એ એન્જિનનું સ્ટીયરીંગ હાથમાં લઈ બ્રેક સંભાળે નહીં તો, એન્જિન ગમે ત્યારે - ગમે ત્યાં ખોટવાઈ જાય કે ભટકાઈ જાય! કાર ચાલવા માટે તૈયાર છે પરંતુ જો ચલાવવાનો પુરૂષાર્થ ન કરવામાં આવે તો, તે ચાલશે? આ શું છે? ફક્ત પુરૂષાર્થ! પુરૂષાર્થ અને પુરૂષાર્થ. શું એ ખોટું છે કે "સૂતસ્ય સિંહસ્ય મુખે મૃગાઃ ન પ્રવિશ્યન્તિ?" ભૂખ્યા, ઘરડાં સિંહની સામે હરણ ઊભું હોય અને તે મોજથી સૂતો રહે તો, તે તેના મુખમાં આવવાનું નથી. નિયતિએ હરણને મોકલી આપ્યું ખરૂં! પરંતુ તેને મેળવવા માટે - કોળિયો કરવા માટે તો સિંહે તરાપ મારવાનો પુરૂષાર્થ અવશ્ય કરવો પડશે જ! હા, તે સિવાય, જો હરણને જ્ઞાન લાધે એન ભૂખ્યા સિંહની, દયા આવે અને જો તે પોતે જ સિંહના મુખમાં પ્રવેશે તો સિંહની ભૂખ અવશ્ય ભાંગે! પરંતુ શું એ શક્ય છે ખરું?

નિયતિમાં નિર્માણ હતું અને પુરૂષાર્થ અપનાવ્યો તો અબુધ માનવ વાંચી, ભણ્યો-ગણ્યો અને ઉચ્ચ કક્ષાએ આંબી શક્યો. જો માનવ સ્કૂલે જવાનું - પુસ્તકો વાંચવાનું નાપાસ થયા પછી ભણવાનું ટાળીને નિયતિને આધારે બેસી રહ્યો હોય તો? અગરબત્તીની સુગંધ માટે તેને કોઈએ સળગાવવાનો અને અગરબત્તીએ પોતે બળવાનો પુરૂષાર્થ અવશ્ય કરવો પડશે, અન્યથા પરિમલનો પમરાટ શું શક્ય બનશે ખરો?

નિયતિએ નિર્માણ કર્યા પ્રમાણે પાતાળમાં મખમલ પાણ ભર્યું છે. તરસથી તરફડતા જીવોએ એ મેળવીને તૃષા છીપાવવા માટે તેને બહાર કાઢવાનો અને બહાર કાઢ્યા પછી પીવાનો પુરૂષાર્થ અવશ્ય કરવો પડશે, અન્યથા પાતાળનાં - કૂવાનાં પાણી આપમેળે ઉપર આવી તૃષાપુરની તરસે છીપાવવાનાં નથી!

ભાગ્યદેવ - ભગવાનનું મંદિર બનાવવા માટે સિમેન્ટ, કોંકીટ, ઈંટ, પથ્થર, ચુનો ભેગાં કરવાં પડે... તેને યોગ્ય માત્રામાં યોગ્ય રીતે રાખી ચણતરનો પુરૂષાર્થ કરવો જ પડે, તે સિવાય શું ભવ્ય મંદિર શક્ય છે? શું નિયતિ - ભાગ્યદેવ - ભગવાન આપોઆપ પોતાના ભવ્યમંદિરનું નિર્માણ કરી શકશે?

શ્રી ધીરૂભાઈ અંબાણી, જો પુરૂષાર્થના - પરિશ્રમના પાઠ ભણ્યા ન હોત અને ફક્ત નિયતિને સહારે બેસી રહ્યા હોય તો શું ઉદ્યોગક્ષેત્રે આટલું મહાન સામ્રાજ્ય જમાવી, દુનિયાભરમાં પોતાનું અને દેશનું નામ રોશન કરી શક્યા હોત!? ભારતભરમાં જ નહીં પરંતુ દુનિયાભરમાં નામ કમાનાર નિરમા ફેઈમ શ્રી કરસનભાઈ પટેલ જો નિયતિને સહારે જ રહ્યા હોત અને પરિશ્રમ - પુરૂષાર્થ ન કર્યો હોત તો, હાલે પણ સાઈકલ પર જ વૉશિંગ પાવડર વેચવાની ફેરી કરતા હોત! શું તેઓ પુરૂષાર્થ - પરિશ્રમ વગર આકાશને આંબી શક્યા હોત?

નિયતે એટલે કે ભાગ્ય અને પરિશ્રમ એટલે પુરૂષાર્થ એ એકબીજા પર અવલંબિત છે, આધારિત છે. બીજાનું હોવું સામાન્ય સંજોગોમાં બિલકુલ અશક્ય છે. જો નિયતિ પર નિર્ભર થઈને જીવન જીવવું હોય તો, પગમાં વાગેલ કાંટાને કાઢવાની શું જરૂર છે? ઠોકર વાગતાં પગને પંપાળવાની શું જરૂર છે? તલવારનાં ઘા સામે ઢાલ ધરવાની શું જરૂરી છે? બેન-દીકરીની લૂંટાતી લાજ બચાવવા આક્રોશથી કૂદી પડવાનો પુરૂષાર્થ કરવાની શું આવશ્યકતા છે? થવા દોને નિયતિના નિર્માણ પ્રમાણે...! કયાં જરૂર છે કોઈ પુરૂષાર્થ કે મહેનતની તારૂં - માયા - મમતા - રાગદ્વેષની કયાં આવશ્યકતા છે? થવા હોને નિયતિને અધીન અને અનુરૂપ! તમારે તેમાં કંઈ પણ વિચારવાની કે કંઈ પણ કરવાની, ગુસ્સે થવાની કે બદલો લેવાની શું જરૂરીયાત છે.

હવે તો લાગે છે ને કે પુરૂષાર્થ વગર પ્રારબ્ધ... પ્રવૃત્તિ વિના નિયતિ પાંગળાં છે! અંધકારને દૂર કરવા દીવો પેટાવવાનો પુરૂષાર્થ જરૂરી છે. નિયતિને સહારે બેસી રહેવાથી ઘોર-અંધકાર ઉલેચાવાનો નથી. પ્રકાશ પાથરવા માટે - અવનિના અંધકારને ખાળવા અને અજવાળાં પાથરવા માટે, કરાલ રાત્રિને હટાવવાનો - ભગાવવાનો પુરૂષાર્થ રવિએ કરવો જ પડશે!

આમ પુરૂષાર્થ વગર નિયતિની અવનતિ થાય છે, અને હા! નિયતિ વગર ઘણી વખત કસમયનો પુરૂષાર્થ પણ પાંગળો બની જાય છે. વ્યર્થ જાય છે, તે પણ છે એક વરવી વાસ્તવિકતા ભર્યું સત્યદર્શન!

● તણખો

- દોલત ભટ્ટ

"જ્ઞાનમાંથી બ્રહ્માસ્ત્ર છૂટ્યાં, વિજ્ઞાનમાંથી વિસ્ફોટક સામગ્રી!

આખરે તો ધરતીમાં માનવજાતના હાડમાંસનાં ખાતર પુરાય છે, તેના પર શોણિતનાં સિંચન થાય છે. યુગ પ્રાચન હોય, મધ્યકાલિન હોય કે આધુનિક કે અનુઆધુનિક હોય; માત્ર માનવસંહારનાં શસ્ત્રો જ બદલાયા છે, સંહારનાં તાંડવ તો એનાં એ જ છે!"

હે પ્રભુ કામ હોય ત્યાં સુધી મને જીવન આપજે, અને જીવન હોય ત્યાં સુધી મને કામ આપજે

'હથોડી અને ટાંકણું'

- હર્ષદરાય ઉપાધ્યાય

આળસ એ જીવતા મનુષ્યની કબર ગણાય છે. આળસુ માણસ મડદા સમાન છે. તે જીવતો પણ નથી છતાં વધુ જગ્યા રોકે છે.

જીવનમાં આપણને ક્યારેક એવા સંયોગ સાંપડે છે કે આપણે આળસ કરતાં થઇ જઇએ છીએ. ધાર્યા કરતાં વધુ સંપત્તિ મળે અથવા ફરજિયાત કરવું જ પડે તેવા કામમાંથી અચાનક છુટ્ટી મળે તરત આપણે આળસુ બની જતા હોઇએ છીએ

એવું જોવા મળ્યું છે કે સામાન્ય જણાતો છોડ સમય જતાં વિશાળ વૃક્ષ બને છે. એક કરોળિયાનો તાંતણો મોટું ઝાળું બની જાય છે તેજ રીતે આળસુનું જીવન ધીરેધીરે ગરીબાઇમાં સમેટાઇ જાય છે.

યુવાનીમાં મહેનતથી કમાયેલું ખાવામાં જે મજા છે તે બીજા દ્વારા મેળવેલ સંપત્તિમાં પાંચ પકવાન કરતાં વધુ મીઠાશ આપે છે. અને આમ પણ બીજાની મહેનતનું કે પરસેવાની કમાણી ખાવાનો આપણને ક્યાં અધિકાર છે?

આળસનાં બાહ્યલક્ષણો સમજવા જેવા છે. નવરા ફર્યા કરવું, કાંઇ ખાસ કારણ વિના મહોલ્લાના નાકે ઊભા રહેવું, ફાવે ત્યાં જવું, કોઇ જ ઉદ્દેશ્ય વિના અન્ય સ્થળે ભમવું, સીધું કશું જ કાર્ય કરવું નહીં, આજનું કાલે કે પરમ દિવસે કરીશું એમ કહેવું અને બીનજરૂરી ચર્ચાઓ દ્વારા પ્રભાવ ઉત્પન્ન કરવો આ સર્વે પ્રાથમિક લક્ષણો છે.

મહેનતમાં મીઠાશ હોય છે. મહેનતનો રોટલો મીઠો લાગે છે. ખેતરમાં સખત પરિશ્રમે અંતે ધોમ તડકામાં - ઝાડ નીચે હાથમાં રોટલો અને માત્ર મરચું કે ડુંગળી ખાનારાને જ અનાજની મીઠાશની પરખ હોય છે. કદાચ આવી મીઠાશ ફાઇવ સ્ટાર હોટલમાં પણ જોવા મળતી નથી.

આળસ કરવામાં મિનિટ બદબાદ થાય છે અને આ મિનિટ કલાકો, દિવસો અને આખું આયખું ગળી જાય છે.

ઘણીવાર આપણે સવારે યા આગલી રાત્રે નિશ્ચય કરીએ છીએ કે કાલે આટલાં કામ પુરાં કરવાં. પરંતુ નાનકડી આળસમાં બસ ચુકી જવાય છે, ઓફિસ કે બેંક બંધ થઇ જાય છે, અને નિરાશા સાંપડે છે.

જીવન વિનાની પોલિસી કાલે તો ઉતારવી જ છે. એવો સંકલ્પ કરનારને ખબર નથી હોતી કે ઓફિસથી વળતાં અકસ્માતે તેનું મૃત્યુ લખાયેલું છે.

આળસમાં એક મિનિટ મોડા પડનાર જીવનભર અફસોસ કરતા જોવા મળ્યાં છે. ક્યારેક થોડોક આળસમાં વેડફેલો સમય એટલી મોટી હાનિ પહોંચાડે છે કે જે કદી ભરપાઇ થઇ શકતી નથી.

મહેનતથી આળસ કર્યા વગર અભ્યાસ કરનાર ડોક્ટર બની જાય છે તથા તેનો જ આળસુ સાથી પેશન્ટ બની રહી જાય છે.

પારાવાર પશ્ચાતાપ આપનારી બાબતોની યાદી લાંબી છે. વિલંબ કરવો, અધુરૂં કાર્ય કરવું, કામમાં ધ્યાન ન આપવું, કામ વિલંબે પાડવું, કામને ધિક્કારવું, કરવા ખાતર કામ કરવું, કંટાળો કરી કામ કરવું, કામ દરમિયાન મુલાકાતી સાથે બીનજરૂરી ચર્ચાઓ કરવી, કામ દરમિયાન બીનજરૂરી ફોન ઉપર ગપ્પાં હાંકવાં, હવામાં કિસ્સા બાંધવા, બડાશો મારવી, કોમ્પ્યુટરમાં કામના સમયે વ્યર્થ કાર્ય કરવાં વગેરે ભયાનક બિમારી સમાન છે. કદાચ આજે તેની અસરો ન વર્તાય પરંતુ કેન્સરના રોગની જેમ આઉટ ઓફ કંટ્રોલ કે થર્ડ સ્ટેજે પહોંચ્યા બાદ તેની ગંભીરતા સમજાય છે. પરંતુ ત્યારે મોડું થઇ ગયું હોય છે.

માણસની સાચી ઓળખ મેળવવી હોય તો નવરાશના સમયે તે શું કરે છે તે જુઓ.

અચાનક મળેલ રજા કે છુટ્ટીનો તમે કેવો ઉપયોગ કરો છો તે વિચારવા જેવું છે. વ્યર્થ ગુમાવેલ દિવસની ભરપાઇ મુશ્કેલ હોય છે. માનવીનું મન સતત કાર્ય કર્યા જ કરે છે. જે દિશામાં તેને વાળવામાં આવ છે તે મુજબ તે વર્તે છે. આળસના સમયયે શૈતાની વિચારો માણસના વ્યક્તિત્વને હાનિ પહોંચાડે છે.

અન્ય માણસો કામ કરતા હોય ત્યારે જે વ્યક્તિ ખિસ્સામાં હાથ રાખી જોયા કરે છે તેના હાથ નજીકના ભવિષ્યમાં બીજાના ખિસ્સાની મદદ માટે લાંબા થતા હોય છે.

કામ કોઇ પણ હોય તે કદી નાનું યા મોટું હોતું નથી. વ્યક્તિની નિષ્ઠા નાની યા મોટી હોય છે. મંદિરમાં ભગવાનને સુંદરમાં સુંદર રીતે શણગારનાર તથા ગર્ભગૃહને સુંદર બનાવનાર પરંતુ મનનિષ્ઠાના અભાવ વાળા પૂજારી કરતાં પગથિયે ચંપલને સરખાં ગોઠવનાર કર્મનિષ્ઠ વધુ મહાન ગણાય.

અભ્યાસ અને સર્વે એ સાબિત કર્યું છે કે બેકારી માત્ર શિક્ષિતોમાં જ હોય છે, પરિશ્રમી સમાજમાં કોઇ બેકાર હોતું જ નથી. આપણામાં રહેલો શિક્ષિત અહંકાર અને ટીકાનો ભય સેવનાર સહેજ ઉતરતું કામ કરતાં શરમ અનુભવે છે.

વિદેશોમાં ખૂબ મોટી ડિગ્રી કે માલિકી ધરાવતા માણસો નાનામાં નાનું ઝાડુ વાળવાનું કાર્ય હોંશે હોંશે કરતા હોય છે. કદાચ ત્યાં ચલણ મૂલ્ય હોઇ શકે પરંતુ સ્વદેશમાં કદાચ નાણા મૂલ્ય નો અભાવ હોય પરંતુ ઉત્તમ ચારિત્ર્ય નિર્માણ એ નાનું વળતર ના લેખાય?

એક તરફ સમય નથી ની વાતો અને ભાગદોડમાં અટવાયેલ આપણે સૌ દિવસના ઘણા કલાકો વેડફીએ છીએ. જે કામ મિનિટોમાં પૂર્ણ થઇ શકે તેમ હોય છે કામ કરતાં આપણને કદાચ કલાકો લાગે છે.

આળસુનાં બાહ્ય લક્ષણોમાંનું કોઇ પણ લક્ષણ દિવસમાં ક્યાંકને એક કરતાં વધુ વખત આપણને ભયકાય છે.

હું કદી સમય બગાડતો નથી એમ કહેનાર એજ વખતે તેનો સમય વ્યય કરી રહ્યો હોય છે.

એક નાનો સ્ક્રૂ મોટાં યંત્રને ફરતું કરી દે છે. તેમ એક નાનો વિચાર સમાજના ઉત્થાનનાં કાર્યમાં એવું જ કાર્ય કરી જાય છે.

અસંખ્ય પુસ્તકોનું વાંચન અને મનન કર્યા બાદ લખાતા લેખની અસર જેને પણ થાય છે. તેનું જીવન રોકેટ ગતિ એ ઉર્ધ્વગામી બનતું જ જાય હોય છે. આ વાંચનાર વાચક આટકો સમય જરૂરથી ખૂબ મહત્ત્વનો માનસિક પરીશ્રમ કરી રહ્યો છે અને તેનું શ્રેષ્ઠ ફળ તેને મળશે જ. કીપ ઇટ અપ. અને હા! પરસેવાનું પાણી છાંટી નસીબને જગાડવાનું ના ભૂલતા.

પીપરમીટ :

હૈ કર્મ તૂમ્હારા અચ્છા તો
કિસ્મત તૂમ્હારી દાસી હૈ,
હૈ નિયમ તૂમ્હારી અચ્છી તો
ઘરમેં મથુરા કાશી હૈ.

શરીર એ તો કવર છે, આજે નહીં તો કાલે શરીર જતું રહેવાનું છે, જે મૂલ્યવાન વસ્તુ છે એ આત્મા ઉપર ધ્યાન કેન્દ્રીત થવું જોઈએ

પૂ. રાષ્ટ્રસંત આચાર્ય ભગવંતશ્રી પદ્મસાગર સૂરીશ્વરજી મહારાજાની અમૃતવાણી

સંસારીક સમસ્યાઓનું આધ્યામિક સમાધાન

- સંકલન : ચૈતન્ય પરીખ

અનંત ઉપકારી પરમ કૃપાળુ જિનેશ્વર પરમાત્મા મહાવીરે તેમના જીવનની અંતિમ દેશનામાં પ્રવચનનો પ્રહાર જગતના જીવ માત્રની ચેતનાને જાગૃત કરવા માટે કર્યો છે. પરમાત્માએ જે કંઈ કહ્યું છે તે જગતમાં પ્રવચનના પ્રકાશરૂપે આજે પણ વિદ્યમાન છે. એમાં આત્માની સંપૂર્ણ જાણકારી પ્રાપ્ત થાય છે. જડ ચેતનનો ભેદ જ્ઞાનીઓને ખબર પડે છે. હું કોણ છું, મારે શું કરવાનું છે તેની જાણકારી અને માર્ગદર્શન આપણને પરમાત્માના પ્રવચનમાંથી જાણવા મળે છે. આ પ્રવચન એટલું હાઈ વોલ્ટેજ છે કે એ સંપૂર્ણ વિશ્વને પ્રકાશ પૂરૂં પાડે એવું છે. અહીંથી જે પ્રવચન આપવામાં આવે છે તે પરમાત્માની વાણી સંભળાવવામાં આવે છે, એને લો વોલ્ટેજ કરીને સંભળાવવામાં આવે છે જેથી સામાન્ય વ્યક્તિ પણ એને સમજી શકે.

સમસ્યા મનમાંથી પેદા થાય છે જેનું સમાધાન તમે બહારથી શોધો છો. ખરેખર એનું સમાધાન અને ઉકેલ અંદર જ છે. જ્યાંથી સમસ્યા શરૂ થાય છે ત્યાં જ એનું સમાધાન છે. મન દ્વારા જ એનું સમાધાન મળી શકશે. વર્તમાનમાં તમે શું કરી રહ્યા છો તે વિચારો. સમસ્યા કેમ પેદા થઈ એનું કારણ શોધો. તમે જીવનની જરૂરીયાતો વધારતા જાવ છો. જીવનનું મૂલ્ય સમસ્યા વગર જરૂરીયાતો વધારો છો એને લીધે આખું જીવન સમસ્યાઓથી ઘેરાયેલું છે. કેટલા બધા ઉત્થાન અને પતન પછી વર્તમાન જીવન પ્રાપ્ત થયું છે. તમે આખા જગતનું મૂલ્યાંકન કરો છો પણ સ્વયંનું મૂલ્યાંકન કરતા નથી. તમારામાં જે જ્ઞાનદષ્ટિ આવવી જોઈએ તે હજુ આવી નથી. કોઈ ટપાલી તમારે ઘરે રજી. એડીથી મોકલેલો કોઈ ચેક આપી જાય તો તમે તેની પાસેથી કવર લઈને કવર ફાડી નાંખીને પહેલાં ચેક તરફ જ નજર કરો છો. કારણ કે, કવર કરતાં ચેકનું મૂલ્ય વધારે છે તે તમને ખબર છે. એ રીતે આત્મા એ મૂલ્યવાન ચેક કરતાં પણ વધારે કિંમતી છે. શરીર એ તો કવર છે. આજે નહીં તો કાલે શરીર જતું રહેવાનું છે. જે મૂલ્યવાન વસ્તુ છે એ આત્મા ઉપર ધ્યાન કેન્દ્રીત થવું જોઈએ. ઘડિયાળ પ્રતિ ક્ષણ ચાલે છે, ટક... ટક....ટક.... ટક..એમ સતત ચાલ્યા કરે છે. એ રીતે જીવન પણ પ્રતિ વહી રહ્યું છે. શ્વાસોચ્છ્વાસ લેવા દ્વારા પ્રતિ ક્ષણ આયુષ્ય ભોગવાઈ રહ્યું છે. એનો અવાજ સાંભળો, એનું દર્દ સમજો. જ્ઞાનીઓ કહે છે કે જે સમયનું મૂલ્ય સમજે એને પંડિત કહેવાય. આત્મ કલ્યાણની ભાવના રાખો, પરભવની દૃષ્ટિ રાખો. સમયનો સુંદર ઉપયોગ આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિથી દૂર કરો. જગતને જોઈને નહીં પણ જાતને જોઈને, એનું મૂલ્યાંકન કરીને સમયનો ઉપયોગ કરો. વર્તમાનમાં હું શું કરી રહ્યો છું એ અંગે વિચારો કરો. જગતમાં તો બધા દોડે છે. એટલે તમારે પણ પાગલ બનીને દોડા દોડ નહીં કરવાની. તમારા પ્રારબ્ધ અને કર્મ ઉપર વિશ્વાસ રાખો. તમારી ખોટી દોડા દોડ તમારા જીવનને બરબાદ કરી નાંખશે. જે જતું રહ્યું છે એની પાછળ ગાંડા થઈ જાવ છો અને જે તમારી પાસે બચ્યું છે એનો આનંદ લેવાને બદલે વિહવળ થઈ જાવ છો. પડોશીના ઘરમાં સમૃદ્ધિ જોઈને તમે બળતરા કે ઈર્ષ્યા ન કરો. તમારા પ્રારબ્ધમાં જેટલું હશે એટલું જ મળશે. આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રમાં આ સૌથી મોટી વાત છે. અપ્રાપ્તિની વેદના થાય એવું ન કરો. પહેલાના કાળમાં લોકોને ઉંઘવા માટે ગોળી લેવી પડતી ન હતી એ રીતે જીવન વ્યવસ્થા ગોઠવાયેલી હતી. પુણ્યના અભાવમાં તમે પ્રયત્ન કરશો તો પણ કંઈ નહીં મળે. જ્યાં આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિકોણ હશે ત્યાં વ્યક્તિ ભોગથી દૂર ભાગશે અને યોગમાં પ્રવેશ કરશે અને સાધના કરશે. તમારી સાધના અને ધર્મ કરવામાં પ્રમાણિકતા નથી. મનને સંન્યાસી બનાવીને ચાલો એ સંસારમાં રહેવાની સુંદર કળા છે. સમ્યદૃષ્ટિ આત્માનું જીવન માખણ જેવું હોય છે. માખણને છાશમાં ગમે એટલીવાર નાંખો પણ એ ડૂબશે નહીં પણ ઉપર તરશે. એવો આત્મા સંસારમાં ડૂબશે નહીં. તમને વર્તમાન જીવન તરવા માટે મળ્યું છે, ડૂબવા માટે નહીં. તમારી વિચારવાની દૃષ્ટિ બદલી નાંખો. ઘણીવાર રામલીલાનું નાટક ભજવાતું હોય છે. એના પાત્રો નાટકના સ્ટેજ ઉપર રામ, સીતા, રાવણ, હનુમાન વગેરે પાત્રો ભજવતાં હોય છે. એમાં જ્યારે રામ અને રાવણ કોઈક સંવાદમાં આમને સામને આવી જાય છે ત્યારે કટ્ટર દુશ્મન હોય એ રીતે એમનો સંવાદ- વાર્તાલાપ ચાલતો હોય છે. નાટક પૂરું થાય તે પછી બધા પોતાનો વેશ બદલી અસર રૂપમાં આવી જતા હોય છે અને સાથે બેસીને ચા-પાણી કરતા હોય છે, જમતા હોય છે. એ વખતે એ રામ - રાવણની જેમ દુશ્મનો હોતા નથી. એવો એમનો વેશ - રોલ ફક્ત નાટક પૂરતો જ સિમિત હોય છે. જીવન પણ એક પ્રકારનું નાટક છે એમ સમજો.

(અનુસંધાન પાના નં. ૬ પર)

આજના દિવસનો મહિમા

- ભાનુપ્રસાદ એસ. દવે

૮મી સપ્ટેમ્બર

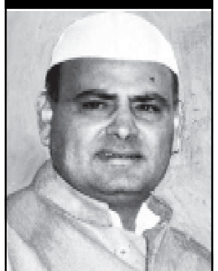

● સમાજવાદી - બિનસાંપ્રદાયિક લોકશાહીવાદનાં પ્રણેતા ફિરોઝ ગાંધીની પુણ્યતિથિ ૮-૯-૧૯૬૦. શ્રી ગાંધી ક્રાંતિકારી વિચારક-આગવું વ્યક્તિત્વ ધરાવતાં હતા. ૧૯૪૨માં ઇન્દિરા ગાંધી સાથે તેઓનાં લગ્ન થયા. પાર્લામેન્ટની ચર્ચાઓ જીવંત બનાવવામાં તેઓનો ફાળો બહુમૂલ્યવાન છે.

● ૧૯૫૮ - ગુજરાતમાં ખંભાત ખાતે સૌ પ્રથમ ખનિજતેલની પ્રાપ્તિ.

● ૮મી સપ્ટે. ૧૯૬૨ - ચીને ભારત પર આક્રમણ કર્યું.

● ૧૯૬૫ - ફરાક્કા નજીક ભારત-પાક વચ્ચે નૌકાયુધ્ધ થયું.

● ૧૮૮૭ - અર્વાચીન આચાર્ય શિવાનંદજીનો જન્મ.

● ૧૪૭૪ - કવિ

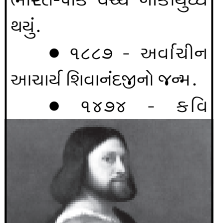

એરિયોસ્તોગો - ઇટાલિયન કવિનો જન્મદિન.

● ૧૮૮૬ - દક્ષિણ આફ્રિકાના જોહાનિસબર્ગ શહેરની સ્થાપના.